

Sammendrag

Korona, hjemmekontor og reisevaner

TØI rapport 1863/2021

Forfattere: Susanne Nordbakke og Anja Fleten Nilsen

Oslo 2021, 74 sider

En utvalgsundersøkelse viser at 44 prosent av Norges yrkesaktive befolkning gikk over til å ha hjemmekontor etter at Covid-19 rammet samfunnet i mars 2020. I Oslo og omegnskommunene var andelen 56 prosent. Om lag halvparten av disse svarte at de var like eller mer effektive på hjemmekontoret sammenliknet med sin vanlige arbeidsplass. I juni 2021 var andelen på hjemmekontor sunket til 26 prosent på landsbasis samtidig som hele 80 prosent svarte at de var like eller mer effektive. Undersøkelsen viser at samfunnet er betydelig mer robust med hensyn til hvor folk kan utføre arbeidet sitt enn det man tidligere har trodd. Nærmere halvparten av de som har mulighet til å ha hjemmekontor oppgir også at de kommer til å ha hjemmekontor minst én gang i uka når vi kommer tilbake i en normalsituasjon. Begge disse forholdene vil ha stor betydning for videre planlegging og utbygging av transportsystemet.

Formålet med denne studien har vært å følge utviklingen i bruk av hjemmekontor og transportmiddelbruk på arbeidsreiser gjennom pandemien. Studien bygger på tre nasjonale utvalgsundersøkelser og fire fra Oslo og omegnskommunene. Bruken av hjemmekontor varierte under pandemien etter hvor strenge restriksjonene var. I pandemiens første fase (våren 2020) var andelen på hjemmekontor en gitt dag oppe i 44 prosent på landsbasis og 56 prosent i Oslo og omegnskommunene. Våre undersøkelser viser at mange mener de selv er mer effektive på hjemmekontoret enn på jobbkontoret og at mange også opplever andre fordeler ved det å jobbe hjemmefra, både for organiseringen av hverdagslivet og livskvaliteten. De fleste har imidlertid et todelt forhold til hjemmekontor; mange savner det sosiale og opplever at kommunikasjonsflyten er dårligere på hjemmekontoret. Få ønsker å ha hjemmekontor hver dag, og de fleste mener at å ha hjemmekontor hver dag ville redusert livskvaliteten. Likevel, at nærmere halvparten av de som har mulighet til å ha hjemmekontor (både på nasjonalt nivå og i Oslo regionen) oppgir at de kommer til å ha hjemmekontor minst én gang i uka når vi kommer tilbake i en normalsituasjon uten stor smittefare, tyder på at vi går mot en grunnleggende endring i organiseringen av hverdagen: En hybridhverdag, hvor store deler av den yrkesaktive befolkningen jobber hjemmefra en eller flere dager i uka. Sannsynligheten for å ha hjemmekontor minst én dag i uka øker med blant annet høyere utdanning, distanse mellom bolig og arbeidssted, det å vanligvis reise med kollektivtransport til arbeid (før pandemien) og det å sitte i åpent kontorlandskap, når andre forhold blir kontrollert for. Økt bruk av hjemmekontor kan endre både hvor og hvor ofte vi gjør daglige gjøremål som innkjøp og fritidsaktiviteter, når og hvor ofte vi drar på hytta, og også hvor vi kommer til å bosette oss, noe som igjen vil ha konsekvenser for våre reisevaner. 17 prosent oppgir at beslutningen om å flytte eller planene om å flytte kan relateres med muligheter for hjemmekontor. Under pandemien så vi en klar dreining til mer bruk av individuell transport blant de som fortsatte å dra på jobbbandelen som gikk, syklet og brukte bil økte på bekostning av kollektivtransport. Dette er ikke overraskende, tatt i betraktning at myndighetene oppfordret folk til begrense bruken av kollektivtransport under pandemien, noe som også var den viktigste årsaken til at de endret transportmiddelbruk. En tredjedel oppgir også smittefrykt som årsak til at de reduserte bruken av kollektivtransport på arbeidsreisen. Det store spørsmålet er om transportvaner som ble utviklet under pandemien har satt seg eller om vi vil gå tilbake igjen til slik vi reiste før pandemien. Uansett vil

økt bruk av hjemmekontor redusere antall arbeidsreiser, noe som kan bidra til redusert bilbruk. Nye data fra Ruter og Statens vegvesen etter at restriksjonene er fjernet, viser imidlertid at mens bilbruken er tilbake til det det var før normalen, ligger kollektivtransporten høsten 2021 under normalen i Oslo og omegn. I rapporten diskuteres ulike mulige årsaker til dette.